

Motion till riksdagen

1989/90:Sk24

av Olof Johansson m.fl. (c)

med anledning av proposition 1989/90:50
om inkomstskatten för år 1990, m.m.

Mot.
1989/90
Sk24

Sammanfattning

Centern har angivit att skattereformen skall främja följande mål:

- Skatt efter bärkraft
- Arbete och företagande
- Sparande och decentraliserat ägande
- God miljö och resurshushållning
- Sänkning av den totala skattekvoten.

Skattereformen bör ges denna inriktning.

Låg- och medelinkomsttagare skall inte vara de som betalar höginkomsttagarnas skattesänkningar.

Skattereformens första steg 1990

Ett första steg i genomförandet av skattereformen bör tas redan 1990. Detta första steg bör motsvara en tredjedel av den totala reformen. Inriktningen bör vara densamma som för 1991.

Centern föreslår för 1990:

- Förändrad skatteskala så att skattesatsen sänks med 2 % för beskattningsbar inkomst upp till 75 000 kronor. Skattesatsen sänks med 7 % i alla inkomstkikt däröver.
- Skattereduktion 500 kr lika för alla upp till 140 000 i beskattningsbar inkomst.
- Att finansiering via moms på energi avvisas. Vi förordar i stället punkt-skatte på energi.
- Att höjd moms på serverings- och hotelltjänster avvisas.
- Högre avdrag för resor i tjänsten.
- Höjda reseavdrag.

Skattereformens andra steg 1991

- Endast kommunal skatt upp till 180 000 i taxerad inkomst. Därutöver statlig skatt 20 %. Den högsta marginals-katten blir 50 % (vid 30 % kommunalskatt).
- Finansiering genom skärpt beskattning av kapitalinkomster, breddad bas för inkomster under inkomstslaget tjänst samt höjd indirekt beskattning.

- Företagsbeskattningen skall innebära sänkta skattesatser och breddad skattebas.
- Pensionärernas beskattning skall reformeras genom införande av en höjd grundpension.
- Dynamiska effekter beaktas från 1991.

Mot. 1989/90
Sk24

Övrigt

Genomförandet av skattereformen måste så långt möjligt integreras i den övriga ekonomiska politiken. Skattereformens genomförande och utformning måste också beakta den rådande ekonomiska konjunkturen.

Från centerns sida kritiserar vi regeringens och folkpartiets val av finansiering via mervärdesskatten

- fördelningspolitiskt
- miljöpolitiskt
- stabiliseringspolitiskt.

En skattereform bör samla ett så brett stöd som möjligt i riksdagen. Detta ökar förutsättningarna för en stabil reform.

Skattereformen bör syfta till att ge reell innebörd åt målet om en högsta marginalskatt på 50 %. Detta innebär att ett arbete omedelbart bör inledas för att reformera också kommunalskatterna. Centern begär en fördelningspolitiskt heltäckande studie omfattande individer, hushåll och regioner.

1. Inledning

Skattesystemet har de senaste årtiondena successivt genomgått en rad smärre förändringar. Ett par större reformer har också genomförts. Den senaste initierades 1981 av den dåvarande centerledda regeringen. Målsättningen var att 90 % av inkomsttagarna skulle ha högst 50 % marginalskatt. Den praktiska tillämpningen av reformen innebar dock att denna aldrig genomfördes fullt ut.

Det har efter hand blivit uppenbart för allt fler att en större skattereform på nytt behövs. Centern var på ett tidigt stadium förespråkare för en sådan.

I riksdagsmotion 1986/87:Sk336 begärde centern att en parlamentarisk skatteberedning skulle tillsättas med uppgift att utarbeta ett långsiktigt skattereformprogram. Den första meningen i motionen lyder: "Sverige behöver en omfattande skattereform för 1990-talet."

Centern gjorde på ett tidigt stadium markeringar om den fördelningspolitiska inriktningen av reformen. I riksdagsdebatten den 6 maj 1987 sade centerns talesman bl.a.: "...marginalskattesänkningen skall utformas så att alla skattebetalare får del av den. Det får inte vara så – – att låginkomsttagarna skall betala en marginalskattesänkning."

I juni 1987 gav regeringen direktiv till utredningen om reformerad inkomstbeskattning (RINK) samt kommittén för indirekta skatter (KIS). I motion 1987/88:Sk366 kritiserade centern de direktiv som givits utredningarna. "Dessa utredningar har – – enligt vår uppfattning fått alltför snäva direktiv. Således har inte kommunalskattefrågan eller frågan om differentie-

rad moms tillåts att ingå i utredningarnas arbetsuppgifter." Centern skrev bl.a.: "Vi kräver en snabbutredning så att en reform av den kommunala beskattningen kan träda i kraft samtidigt som den väntade skattereformen." Krav ställdes i motionen på en differentierad moms med bl.a. sänkt moms på mat. I juni 1988 fick KIS, bl.a. till följd av centerns påtryckningar, tilläggsdirektiv att utreda sänkt mervärdesskatt på "viss konsumtion".

I centerns motion i allmänna motionstiden -89 (1988/89:Sk443) gjordes ytterligare konkretiseringar och markeringar beträffande skattereformens inriktning. Angående miljö- och energibeskattningen sägs bl.a.: "Enligt centerpartiets uppfattning är det angeläget att utnyttja skatte- och avgiftsinstrumentet för att främja energi- och resurshushållning samt bättre miljö."

I centerns reservation i RINK sägs om villkoren för deltagande i skattereformen: "Jag kan i allt väsentligt ställa mig bakom dessa övergripande målsättningar för den stora skattereformen år 1991. Villkoret är att förändringarna inte sker till priset av ökade klyftor i samhället. Alla folkgrupper måste känna sig delaktiga i en reform av denna omfattning." I reservationen läggs fram förslag till skatteskalor för 1991 som innebär att inkomster upp till en taxerad inkomst 1991 på 180 000 endast skall betala kommunalskatt. Över 180 000 uttas statlig skatt med 20 %. Över 500 000 skall statsskatten bli 25 %. Högsta marginalskatt blir således 55 % enligt reservationens förslag. Reservationen innehåller vidare krav på ett automatiskt verkande inflationskydd. Beträffande reseavdrag föreslås att de skall ges på "samma villkor som idag, om möjligt förbättrade".

I centerns reservation i KIS görs bl.a. ett klart ställningstagande mot moms på energi. "De förslag som kommitténs majoritet förordar om en övergång till moms på energi motverkar de av riksdagen beslutade målsättningarna för energipolitiken."

I centerns reservation i URF kritiseras utredningen för att i sitt arbete inte ha varit tillräckligt uppmärksam på egenföretagares och övriga mindre företags skattesituation.

Under september och oktober i år genomförde centern ett omfattande rådslag riktat till allmänheten om hela skattereformen.

Remisstiden på utredningarna gick ut den 6 oktober. Samma dag hölls det första mötet i överläggningarna mellan regeringen, oppositionspartierna och arbetsmarknadens parter. Dessförinnan hade regeringen aviserat tidigareläggning av en tredjedel av reformen. Detta accepterades av centern under förutsättning att överblick i samband med det första reformsteget kunde uppnås för hela reformens grunddrag.

2. Skattereformen och samhällsekonomin

Skattereformen skall bidra till att växla ned det höga svenska pris- och kostnadsläget och skapa förutsättningar för en bättre extern balans, en ökad produktivitet och en lägre ränta. Genomförandet av skattereformen måste så långt möjligt integreras i den övriga ekonomiska politiken. Skattereformens utformning måste också beakta den rådande ekonomiska konjunkturen.

2.1 Konjunkturbilden

Mot. 1989/90

Sk24

Den internationella konjunkturen är fortfarande stark även om den gått in i ett något lugnare skede. Tillväxten är snabb i framför allt de västeuropeiska länderna (exklusive Storbritannien) och Japan. Den ekonomiska aktiviteten i USA har avtagit något. Sammantaget visar den internationella ekonomin inte avgörande tecken på avtagande aktivitet vare sig i år eller nästa år.

En något minskande internationell aktivitet för 1990 kan emellertid bli allvarlig för svenskt vidkommande. Svensk ekonomi är för närvarande känslig även för små förskjutningar i konjunkturbilden. Pris- och kostnadsutvecklingen har under en lång följd av år överstigit genomsnittet i konkurrentländerna. Effekterna av devalveringarna i början av 80-talet är nu förbrukade. Det svenska bytesbalansunderskottet har hållits tillbaka på grund av en stark världshandel med bra priser för svenska exportvaror. Ett gynnsamt bytesförhållande har dolt att konkurrensförmågan successivt försämrats. Vid en minskad internationell efterfrågan börjar även handelsbalansen att försämrast. Ett sent tecken på detta var att handelsbalansen för oktober visade ett oväntat lågt överskott – ca 1 miljard kronor mot väntade 2 miljarder. Till sammans med det höga svenska kapacitetsutnyttjandet leder denna utveckling till fortsatt försämrade marknadsandelar.

Regeringens skrivelse 1989/90:53 målar, i de flesta avseenden, en dystert bild av svensk ekonomi. Bytebalansunderskottet tror man för innevarande år blir 24,5 miljarder kr, för 1990 32,7 miljarder kr och för 1991 43,3 miljarder kr.

Beträffande löneutvecklingen tror regeringen för innevarande år på en total genomsnittlig timlöneökning på 9,0 % och för nästa år 7,7 %. Flertalet externa konjunkturbedömare anser att detta är underskattade siffror. Bedömningarna ligger i de flesta fall runt 10 % för bägge åren.

Genomsnittlig ökning av konsumentpriserna bedömer regeringen för innevarande år till 6,5 % och för nästkommande år till 8,0 %. Inte heller i detta avseende får regeringen stöd av externa analytiker. För 1989 ligger bedömningarna på ca 7 % och för 1990 på ca 9 %.

Penningmarknaden reagerade på regeringens skrivelse med en ränehöjning på i genomsnitt en halv procentenhet för både korta och långa räntan. Detta är ett klart uttryck för misstro mot svensk ekonomi och osäkerhet om regeringens förmåga att sköta den ekonomiska politiken.

Den privata konsumtionen hålls i år och nästa år tillbaka tack vare gynnsamma effekter från det tillfälliga sparandet. En diskonterad anpassning till minskade avdragsmöjligheter, en viss mättnad i investeringsbehoven, räntebetalningar och amorteringar på tidigare engagemang samt en allmän osäkerhet inför genomförandet av skattereformen har också gjort hushållen mindre lånebenägna och bidragit till att sparkvoten förbättras under innevarande år, även om den fortfarande är negativ.

Möjligheterna till ytterligare finanspolitiska åtgärder har minskat i och med det ansvar som vissa partier iklätt sig för skattereformen.

Högräntepolitik bör emellertid enligt vårt förmenande motverkas. Annars motverkas investeringarna vilket går stick i stäv mot de syften som väglett skattereformen.

Manipulationer av växelkursen betraktar vi som uteslutna.

2.2 Utformning och genomförande av skattereformen

Mot. 1989/90

Sk24

Regeringen bedömer i sin skrivelse 1989/90:53 att skattereformen bidrar till ökningen av konsumentpriserna med ca 2,5 % för både 1990 och 1991. Det är en följd av den metod man valt för att finansiera sänkningen av inkomstskatterna. Från centerns sida kritiserar vi regeringens och folkpartiets val av finansiering via mervärdesskatten från flera synvinklar. Mervärdesskatten slår relativt sett hårdast mot de med litet konsumtionsutrymme – det är en dålig finansieringsväg fördelningspolitiskt. En generell pålagd och enhetlig mervärdesskatt saknar, inte minst på miljöområdet, önskvärd styreffekt – bl.a. därför avvisar centern moms på energi. Mervärdesskattehöjningar får därutöver omedelbar effekt på konsumentpriserna – det är en dålig finansieringsväg ur stabiliseringspolitisk synvinkel. Politiskt beslutad inflation via mervärdesskattehöjningar ovanpå det höga pris- och kostnadsläget i övrigt är enligt vår mening inte tillrådligt. Därför vill vi, i vårt alternativ, vara återhållsamma med den typen av finansiering.

Förutsättningar för att skattereformen skall leda till sänkt inflation är en sådan återhållsamhet med direkt prishöjande finansieringsmetoder. Vidare måste den fördelningspolitiska helheten vara sådan att alla samhällsgrupper får del av skattesänkningarna. Låg- och medelinkomsttagare skall inte vara de som betalar höginkomsttagarnas skattesänkningar. Det samlade skatteuttaget från höginkomsttagargrupperna kan inte minska som en följd av reformen, eftersom den syftar till omfördelning genom totalfinansiering. Ett motsatt förhållande skulle rubba den samhällsekonomiska balansen och bidra till krav på löne- och transfereringsökningar. I förlängningen kan ett sådant skeende leda till nya skattehöjningar och att reformen vittrar sönder. Skattereformens stabilitet är således beroende av det fördelningspolitiska utfallet.

För att skattereformen på smidigast möjliga sätt skall kunna infogas i den konjunkturpolitiskt aktuella situationen måste således utformningen vara sådan att samvariation med de negativa tendenserna i samhällsekonomin minimeras.

Den föreliggande propositionen tar inte upp frågan om skattereformen i relation till den ekonomiska politiken i vidare mån än att man helt kort föreskriver att skattereformens första steg 1990 bör totalfinansieras. I övrigt hänvisar man till den skrivelse (1989/90:53) som ovan refererats.

Vi anser i likhet med propositionen att skattereformens första steg bör totalfinansieras. Den del som avser inflationsjustering av skatteskalorna skall dock inte finansieras. I annat fall skulle den totala skattekvoten öka. Den av oss förordade skattereduktionen har redan tidigare finansierats genom den energiskattehöjning som i våras överenskomts med regeringen och som för 1990 motsvarar 3 miljarder kr. Energiskattehöjningen skulle enligt utskottets skrivning i 1988/89:FiU30 "ses som ett led i den för år 1990 planerade skattesänkningen på arbete – genom t.ex. sänkta skattesatser och/eller skattereduktion".

Centerns bedömning våren 1989 var att den svenska konjunkturen var överhettad och att en åtstramning var nödvändig. Vi lyckades förhindra omfattande och inflationsdrivande skattehöjningar. Istället medverkade vi till en konjunkturpolitiskt anpassad åtstramning i huvudsak byggd på personligt

sparande och tillfälliga likviditetsindragningar. Dessa åtgärder får effekt också under 1990. Det obligatoriska tillfälliga sparandet bidrar till åstramningen med 9–10 miljarder kr. Nettot av övriga åtgärder ger en åstramande effekt på 7–8 miljarder kr.

Den ekonomiska utvecklingen under sommaren och hösten har givit oss rätt. Konjunkturutvecklingen ger inget stöd för de partier som i populistiskt syfte drivit en kampanj för att riva upp delar av åstramningspaketet. Ett totalt avskaffande av det obligatoriska tillfälliga sparandet skulle ofelbart leda till behov av andra åstramningsåtgärder.

Skattereformens första steg 1990 ger i inledningsskedet en påspädning av hushållens köpkraft. Detta beror på att den del av skattesänkningen som utgör inflationsjustering ej finansieras. Skattesänkningen ger också en omedelbar likviditetspåverkande effekt medan finansieringen verkar i motsatt riktning först med en viss tidsfördröjning. Dessutom väljer propositionen att genomföra en del av finansieringen med början först den 1 mars.

Denna påspädningseffekt bör av konjunkturpolitiska skäl hållas tillbaka. Centern väljer därför att förlägga den absoluta merparten av finansieringen till den 1 januari.

3. Inriktningen av skattereformens andra steg 1991

Centern har angivit att skattereformen skall främja följande mål:

- Skatt efter bärkraft
- Arbete och företagande
- Sparande och decentraliserat ägande
- God miljö och resurshushållning
- Sänkning av den totala skattekvoten.

Skattereformen bör ges denna inriktning.

Mer konkret innebär detta följande. Marginalskatterna sänks. En ökad likformighet med internationella förhållanden är nödvändig och uppnås genom reformens inriktning. Beträffande skatteskalorna för 1991 skall högsta skattesats vara 20 %, vilket skall uttas över 180 000 kr i taxerad inkomst räknat i 1991 års penningvärde. Skatteskalorna, inklusive grundavdraget, skall inflationsskyddas vilket även skall innefatta ett reallöneskydd. För att förbättra den fördelningspolitiska profilen skall ett förhöjt grundavdrag medges i vissa inkomstkikt.

Finansieringen skall ske på ett sätt som innebär att det samlade skatteuttaget från höginkomsttagarna, till följd av marginalskattesänkningarna, inte minskar. Reformens fördelningspolitiska helhet skall således beakta att inkomst- och förmögenhetsskillnaderna ej skall öka till följd av reformen.

Finansieringen skall innebära skärpt beskattning av kapitalinkomster, breddad bas för inkomster under inkomstslaget tjänst samt av höjd indirekt beskattning. Återhållsamhet skall iakttas vid finansiering via beskattning av nödvändighetskonsumtion såsom boende, livsmedel och kultur. Särskild återhållsamhet bör iakttas beträffande finansiering via regressivt verkande

Mot. 1989/90
Sk24

mervärdesskatt. På miljö- och energiområdet skall ej mervärdesskatt införas utan beskattning ske genom punktskatter. En differentierad mervärdesskatt skall införas med lägre skattesats för nödvändighetskonsumtionen. Miljöavgifter införs.

Dagens inkomstslag inkomst av kapital, tillfällig förvärvsverksamhet och annan fastighet slås samman till ett inkomstslag. Sådana kapitalinkomster skall i huvudsak beskattas med en enhetlig skattesats på 30 %.

Beträffande företagsbeskattningen skall inriktningen vara sänkta skattesatser och breddad skattebas genom minskade reserveringsmöjligheter.

Pensionärernas beskattning skall reformeras för att möjliggöra likabehandling med löntagarna i beskattningshänseende. Detta bör ske genom införande av en höjd grundpension.

Skattesystemet skall, lämnat åt sig självt, i så stor utsträckning som möjligt åstadkomma önskvärt fördelningspolitiskt resultat. Ökade transfereringar bör endast tillgripas i korrigerande och kompletterande syfte.

Skattereformen beräknas ge upphov till dynamiska effekter. Dessa skall beaktas i finansieringen redan 1991.

En skattereform bör samla ett så brett stöd som möjligt i riksdagen. Detta ökar förutsättningarna för en stabil reform. Centern ställer sig bakom den träffade överenskommelsen beträffande skattesänkningens utformning, skatteskalans inklusive grundavdragets utformning samt inflations- och reallöneskyddet. Vi ingår däremot inte i överenskommelsen beträffande utformningen av finansieringen av skattesänkningarna.

4. Inriktningen av skattereformens första steg 1990

Ett första steg i genomförandet av skattereformen bör tas redan 1990. Detta första steg bör motsvara i storleksordningen en tredjedel av hela den sänkning av statlig inkomstskatt som den totala reformen innebär.

Inriktningen bör vara densamma som för 1991. Utformningen 1990 måste således också beakta de fördelningspolitiska, regionalpolitiska och miljöpolitiska målen för skattereformens helhet. Finansiering skall i likhet med 1991 ske via skärpt beskattning av kapitalinkomster, basbreddningar under inkomst av tjänst samt ökade indirekta skatter huvudsakligen i form av ökade punktskatter på energi.

Skattereformen bör syfta till att ge reell innebörd åt målet om en högsta marginalsatt på 50 %. Detta innebär att ett arbete omedelbart bör inledas för att reformera också kommunalskatterna.

5. Skatteskalorna för år 1990

För innevarande beskattningsår sänktes marginalsatterna med 3 % över 75 000 kronor i beskattningsbar inkomst. Gränserna för skatteskalan för de i inkomstsiktet från 70 000 till 75 000 kronor justerades upp så att 5 % skatt skulle utgå. De med beskattningsbar inkomst under 70 000 kronor fick ingen

Mot. 1989/90
Sk24

skattesänkning alls. Centern krävde att en skattereduktion lika för alla skulle utgå utöver marginalsattesänkningen. Detta skulle finansieras med höjda oljeskatter. Skattereduktionen skulle ha åstadkommit större fördelningspolitisk utjämning samtidigt som en omläggning från skatt på arbete till skatt på miljöstörande energikällor skulle ha skett.

För år 1990 bör den statliga skatteskalen förändras enligt följande. Grundbeloppet sänks från 5 % till 3 % för beskattningsbar inkomst upp till 75 000 kronor. För beskattningsbar inkomst över 75 000 kronor sänks grundbeloppet från 17 % till 10 %. Tilläggsbeloppet kvarstår oförändrat.

Högsta marginalsatt blir därmed ca 66 % vid den genomsnittliga kommunalskattesatsen på ca 31 % 1990. I kommuner med den lägsta skatten blir den högsta marginalsatten under 62 %. I kommuner med den högsta skatten blir den högsta marginalsatten istället över 68 %.

Skatteskalen för 1990 i jämförelse med 1989 får således följande utseende.

Beskattningsbar inkomst (kr)	Skattesats 1989	Skattesats 1990
0- 75 000	100 kr samt 5 %	100 kr samt 3 %
75 000-140 000	17 %	10 %
140 000-190 000	31 %	24 %
190 000-	42 %	35 %

I fråga om skatteskalans utformning för 1990 överensstämmer centerns förslag således med propositionens förslag. Därutöver föreslår vi en särskild skattereduktion.

6. Särskild skattereduktion för låg- och medelinkomsttagare

För att ge ett bättre fördelningspolitiskt resultat föreslår centern utöver marginalsattesänkningen enligt ovan en särskild skattereduktion för låg- och medelinkomsttagare 1990.

Skattereduktionen bör ha följande utformning. Innan slutlig statsskatt fastställs skall skatten reduceras med 500 kronor. Detta skall gälla för alla med en beskattningsbar inkomst på högst 140 000 kr. Underskott får ej uppkomma till följd av skattereduktionen.

Skattereduktionen har finansierats genom den energiskattehöjning som överenskoms mellan centern och regeringen våren 1989 och som för helåret 1990 medför skatteintäkter på 3 miljarder kr.

7.1 Bilförmån och egen bil i tjänsten

7.1.1. Dagens regler

Bilförmån innebär i huvudfallet en förmån att för privat bruk få använda bil som tillhandahålls av arbetsgivare. Förmånen beräknas idag till vissa schablonvärden. För närvarande beräknas för innehav av bil ej äldre än tre år det förmånsvärde som skall beskattas till 22 % av nybilspriset. För innehav av bil äldre än tre år beräknas förmånsvärdet till 18 % av nybilspriset. I vissa fall sätts förmånsvärdet ned bl.a. för den som själv bekostar allt drivmedel för privat användning.

Avdrag för kostnad för användande av egen bil i tjänsten är ett vanligt alternativ till bilförmån. För dem som arbetar inom stat och kommun gäller idag att milersättningen ej behöver tas upp i deklarationen. För dem som är anställda i enskild tjänst gäller att milersättningen skall tas upp som en intäkt medan avdrag för kostnaden medges med samma belopp.

Avdrag medges dock ej för belopp som överstiger den statliga ersättningen. Denna uppgår för närvarande till 20 kr/mil för körsträckor upp till 700 mil. Körsträckor därutöver ger lägre ersättningsbelopp. Som ett alternativ till de schablonmässiga avdragsbeloppen får dock alltid, oavsett vilken ersättning som utfåtts av arbetsgivaren, avdrag yrkas för verkliga kostnader.

7.1.2. Propositionens förslag

Propositionens förslag innebär vad avser bilförmån att förmånsvärdena 1990 skall vara 30 % för bilar ej äldre än tre år. För bilar äldre än tre år skall motsvarande värde vara 25 %.

Såvitt avser avdrag för egen bil i tjänsten föreslår propositionen att avdrag skall medges med 11 kr/mil. att avdraget skall vara oberoende av körsträcka, att statliga och kommunala ersättningar görs skattepliktiga samt att reglerna om verklig kostnad slopas.

7.1.3 Våra förslag

En rimlig balans mellan skatteuttaget för olika typer av ersättning för bil-kostnader måste upprätthållas. Med regeringens förslag till beskattning rubbas den balansen, till nackdel för egen bil i tjänsten. Vi instämmer i propositionens bedömning att nuvarande ersättningsbelopp och avdragsregler för egen bil i många fall innebär en överkompensation. Med ett så lågt avdragsbelopp som 11 kr per mil, vilket är propositionens förslag, kommer många dock att avstå från att använda den egna bilen och istället utnyttja dyrare färdstätt. Många arbetsgivare skulle samtidigt tvingas att anskaffa tjänstebilar. Privatbilarna skulle komma att utnyttjas på ett ur samhällsekonomisk synpunkt sämre sätt. Möjligheterna att få avdrag för egen bil i tjänsten är av stor betydelse för många yrkesgrupper t.ex. distriktssköterskor, hemsamarter, lantbrevbärare m.fl. Vår slutsats är därför att åtgärder för att åstadkomma en bättre balans mellan bilförmån och egen bil i tjänsten är påkallade.

Vi föreslår därför beträffande bilförmån att följande förmånsvärden skall gälla för 1990. För bilar ej äldre än 3 år skall förmånsvärdet beräknas till 35 % av nybilspriset. För bilar äldre än 3 år 29 %. Övriga regler för värdering av bilförmån bör bibehållas. Med hänsyn tagen till sänkta skattesatser innebär vårt förslag i denna del för den enskilde förmånstagaren en relativt liten skatteskärpning i jämförelse med dagens situation.

Vad avser avdrag för egen bil i tjänsten anser vi att avdragsbeloppet schablonmässigt skall höjas utöver propositionens förslag och sättas till 15 kr/mil. Propositionens förslag i övrigt i denna del överensstämmer med våra.

Fråga om bilförmån samt egen bil i tjänsten bör en uppföljning och analys särskilt göras för att åstadkomma balans mellan de bägge ersättningstyperna och så att de samhällsekonomiska resurserna utnyttjas effektivast möjligt. Detta bör ges regeringen till känna.

7.2 Avdrag för resor mellan bostad och arbetsplats

De s.k. reseavdragen är av stor betydelse för en decentraliserad samhällsstruktur med en levande landsbygd. Avdraget är också fördelningspolitiskt betydelsefullt eftersom befolkningen i skogslänen i genomsnitt har lägre inkomst än i övriga län. Därmed får dessa också ett mindre utbyte av marginalskattesänkningarna i samband med skattereformen. För många människor finns ingen utbyggd kollektivtrafik och således inga alternativ till bilresa till arbetet. Den samlade alternativkostnaden för att delta i förvärvsarbete får inte bli så hög att människor gynnas ekonomiskt då de är hemma från arbetet.

Majoritetsförslaget i RINK skulle ha inneburit en avsevärd försämring av reseavdragen. Centerns representant motsatte sig denna försämring. Propositionen lägger nu inte fram något förslag till ändrade regler för reseavdragen.

Som vi längre fram kommenterar utförligare föreslår propositionen emellertid skatteförändringar som medför ett kraftigt höjt bensinpris. Centern lägger också, av miljöpolitiska skäl, fram ett förslag som medför höjda bensinkostnader även om vårt förslag innebär en avsevärt mindre höjning än regeringens förslag.

Vi föreslår av denna anledning, som kompensation för den bensinskattehöjning vi själva förordar samt uppräknings till följd av att avdraget varit oförändrat några år, att reseavdraget för 1990 förändras enligt följande.

- Avdraget för resa med bil höjs med 3,00 kr/mil för körsträckor upp till 1 000 mil per år och med 6,00 kr/mil för körsträckor över 1 000 mil per år. De nya reseavdragen blir således 13,20 kronor/mil oberoende av körsträcka.
- Avdraget för resa med motorcykel höjs med 1,10 kr/mil till 6,60 kr/mil för körsträckor upp till 1 000 mil per år och med 3,00 kr/mil för körsträckor över 1 000 mil per år. De nya reseavdragen blir således 6,60 kr/mil oberoende av körsträcka
- Avdraget för resa med moped höjs med 0,90 kr/mil till 3,70 kr/mil.
- Avdraget för resa med cykel höjs med 150 kr till 400 kr.

Såvida propositionens förslag om höjda bensinskatter med 0,97 kr/liter utöver centerns förslag (blyad bensin) vinner riksdagens bifall föreslår vi som kompensation att reseavdragen för resa med bil höjs med ytterligare 1,80 kr/mil d.v.s. till nivån 15,00 kr/mil oberoende av körsträcka. Avdrag för övriga fortskaffningsmedel höjs i paritet med bilavdraget.

Utöver dessa förslag föreslår vi en regeländring så att reseavdrag ej skall nedsättas då ersättning erhållits av medpassagerare. Detta för att gynna sam-
åkning.

7.3 Propositionens övriga förslag under inkomst av tjänst

Propositionen upptar utöver de förslag som ovan kommenterats bl. a. slopad skattefrihet för endagstraktamenten och skärpt beskattning av anställdas förvärv av värdepapper. Våra förslag överensstämmer med propositionen i dessa delar.

8. Fastighetsbeskattningen

8.1 Villabeskattningen

1990 genomförs nästa allmänna fastighetstaxering av småhus. En provvärdering utifrån marknadsvärden har under sommaren 1989 presenterats. Den visar att marknadsvärdena, sedan föregående taxering, i genomsnitt stigit motsvarande en upptaxering med ca 50 %. Stora mellanregionala och inomregionala skillnader föreligger dessutom. Skogslänen får i genomsnitt en lägre ökning av taxeringsvärdena än övriga län. Samtidigt kan dock skärgårdsbefolkning och permanentboende i övriga turisstäta områden få vidkännas mycket stora taxeringsvärdesökningar till följd av stigande priser på det omkringliggande fritidsboendet. Storstadslänen får den största genomsnittliga ökningen. Inom länen stiger taxeringsvärdena mest i koncentra-
tionsorterna och i attraktiva områden.

Höjda taxeringsvärden tillsammans med i övrigt skärpta beskattningsregler för boendet och minskade värden av underskottsavdrag till följd av marginalskattesänkningarna kan komma att för många medföra ett alltför kraftigt kostnadstryck. Den grundläggande förutsättningen för en social bostadspolitik, att alla skall kunna få en bostad till rimlig kostnad i en god miljö, riskerar därmed att hotas. Det är enligt vår mening nödvändigt att den kommande taxeringen inte leder till kraftigt ökade ekonomiska påfrestningar för småhusägarna i form av höjda skatter och avgifter. Det är därför motiverat med justeringar för 1990 beträffande villabeskattningen.

Under den gångna hösten har förelegat en osäkerhet beträffande huruvida regeringen avsett att lämna förslag för att mildra skatteuttaget på småhus under 1990. Centern tog därför i skatteutskottet ett initiativ för att anhängiggöra frågan i riksdagen. Innebörden var att det är nödvändigt att effekterna av 1990 års fastighetstaxering genom höjd beskattning beskattningsåret 1990 helt eller delvis neutraliseras.

Regeringen föreslår nu, i föreliggande proposition, att progressiviteten i schablonbeskattningen slopas och att intäktsprocenten sätts till 1,5 %. För-

slaget tillgodoser det krav vi ställt i skatteutskottet. Vi instämmer i propositionens förslag i denna del.

Mot. 1989/90
Sk24

Det är ett samhällsintresse att energibesparande åtgärder kommer till stånd. De bör därför premieras. Centern har vid flera tillfällen krävt att ett stöd till energibesparande åtgärder skall återinföras. Sådana åtgärder medför idag att taxeringsvärdet höjs. Vi begär av regeringen förslag till hur den ökande statliga fastighetsskatten till följd av denna taxeringsvärdeshöjning, med avseende på energibesparande åtgärder, kan reduceras i den löpande bostadsbeskattningen. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om detta med ikraftträdande vid 1991 års taxering.

8.2 Övriga förslag inom fastighetsbeskattningen

Neutralitet mellan olika upplåtelseformer måste eftersträvas. Sänkta marginalskatter medför automatiskt minskat värde av ränteavdragen i småhus och bostadsrätter avseende privata lån. För att åstadkomma neutralitet bör därför den garanterade räntan för hyres- och bostadsrättshus som uppförts eller byggts om med stöd av statliga lån höjas. Förslag med denna innebörd läggs fram i regeringens proposition 1989/90:49. Vi hänvisar för centerns vidkommande till motion 1989/90:Bo.

För att åstadkomma neutralitet med den ökande löpande beskattningen av småhus bör också fastighetsskatten för hyreshusen höjas i motsvarande mån. Vi instämmer i den föreliggande propositionens förslag att underlaget vid beräkning av statlig fastighetsskatt fr.o.m. år 1990 skall höjas från 55 % till 65 % av taxeringsvärdet för hyreshusenheterna.

Propositionen föreslår också en uppjustering av gränserna för uttag av statlig förmögenhetsskatt. Denna åtgärd är framför allt av betydelse för boendet. Förslaget bidrar till neutraliteten mellan upplåtelseformerna genom att småhusbeskattningen lindras. Vi instämmer i propositionens förslag i denna del.

9. Basbreddningar under inkomst av kapital

9.1 Aktievinster m.m.

I propositionen föreslås att den skattepliktiga andelen av reavinst på aktier som innehafts två år eller längre höjs från 40 % till 50 %. Avdragsrätten för reaförluster höjs också från 40 % till 50 %. Reavinst på aktier som innehafts kortare tid än två år skall emellertid även i fortsättningen beskattas till 100 %. De nya reglerna kan schematiskt visas enligt följande.

	<2 år	>2 år
vinst	100 %	50 %
förlust	50 %	50 %

Centern har tidigare krävt avskaffande av tvåårsregeln d.v.s. 40 % också på "korta" reavinster. Ett sådant förslag för 1990 skulle ha inneburit en snabbare anpassning till de regler som av RINK föreslagits fr.o.m. 1991. Det

framlagda förslaget innebär dock en viss ökad likformighet mellan korta och långa reavinster även om riktningen går mot en förhöjd beskattning. Förslaget är en övergångslösning. Därför bedömer vi att det kan godtas.

Inför arbetet med skattereformens andra steg bör undersökas möjligheterna att i beskattningshänseende likställa aktiefonder och enskilda småaktieägare. Centern har härvidlag tidigare nämnt möjligheten att införa s.k. personliga investeringskonton. Detta bör ges regeringen till känna.

9.2 Pensionsförsäkringspremier

Propositionens förslag innebär att det allmänna avdraget för pensionsförsäkringspremie minskas från 100 % ner till 75 %. Avdragsbegränsningen skall endast gälla privata pensionsförsäkringar, ej tjänstepensionsförsäkringar. Avdragsbegränsningen föreslås omfatta de avgifter som erläggs under beskattningsåret 1990 och avser 1991 års taxering.

Motiveringen till förslaget är att avsättning till privat pensionsförsäkring blir extra lönsamt inför en kraftig skattesänkning eftersom avdrag medgetts mot den rådande marginalsattesatsen, medan beskattning vid utbetalningstillfället skulle komma att i de flesta fall ske till en betydligt lägre skattesats. Centern tillstyrker den föreslagna förändringen.

10. Indirekta skatter

10.1 Mervärdesskatt på vatten, avloppsrening och sophämtning

Propositionen föreslår att mervärdesskatt skall tas ut vid tillhandahållande av vatten, avloppsrening samt för tjänster som avser avloppsrening och sophämtning. Dessa tjänster är för närvarande momsbefriade. Förslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1990.

Förslagen skulle komma att innebära ökade boendekostnader. Såväl tjänster förknippade med boendet som tillgång till vatten tillhör nödvändighetskonsumtionen och borde därför skäligen kunna åtnjuta en lägre skattesats.

Det samlade resultatet av olika beskattningsförändringar måste emellertid vara den överordnade beslutsgrunden i sammanhanget. Centerns samlade förslag på boendesidan medför såväl för 1990 som 1991 en mer återhållsam beskattning än det förslag som företrädare för regeringen och folkpartiet enats om avseende finansieringen av skattereformen.

Vi bedömer därför att propositionens förslag kan tillstyrkas i denna del.

10.2 Mervärdesskatt på serverings- och hotelltjänster

På serverings- och hotelltjänster utgår idag den reducerade momsen 60 % av ordinarie skattesats. Propositionen föreslår nu att reduceringsreglerna slopas redan från 1990. Ordinarie moms skall således i fortsättningen utgå på serverings- och hotelltjänster. Av likformighetsskäl utvidgas skattskyldigheten till att också omfatta tillhandahållande av kost åt personal.

Vi vill i denna fråga anför följande. De nämnda tjänsterna främjar kultur och gemenskap i samhällslivet.

Mot. 1989/90
Sk24

Hotell- och restaurangtjänsterna är också viktiga för samhällsekonomin. En stark turistnäring stärker bytesbalansen mot utlandet. Bytesbalansen uppvisar idag ett betydande underskott och tendensen är vikande. Det s.k. turistnettot står därvidlag för en av de största minusposterna.

Turismen är också viktig för regionalpolitiken. Näringen står redan idag för en betydande del av sysselsättningen i glesbygdsområdena. Näringen har också en stor framtidspotential som komplement och alternativ till mer traditionella näringsgrenar i dessa områden.

Av dessa skäl avvisar vi propositionens förslag i denna del.

10.3 Energibeskattningen

10.3.1 Mervärdesskatt på energi

10.3.1.1 Propositionens förslag

I propositionen föreslås betydande förändringar i formerna för beskattning av energiområdet. Förslaget innebär att hela energiområdet, med undantag för flygfotogen och flygbensin, beläggs med mervärdesskatt. För värme producerad i fjärrvärmeverk skall dock ingen moms tas ut under 1990.

Punktskatterna på elkraft sänks generellt med 2 öre/kWh för såväl hushållen som industrin. Därutöver sänks skatten med ytterligare 4 öre/kWh för hushåll i kommuner i norra Sverige. Detta innebär att elskatten för hushåll uppgår till 2,2 öre/kWh i dessa kommuner och 7,2 öre/kWh för övriga kommuner. För industrin uppgår elskatten till 5 öre/kWh.

I propositionen föreslås vidare att skatten på oblyad bensin höjs med 34 öre/l resp 38 öre/l för blyad bensin samt att kilometerskatten höjs för lätta personbilar med 25 öre/mil. För icke mervärdesskattepliktiga innebär detta att bensinpriset totalt stiger med ca 1,45 kr/l för blyfri bensin och 1,55 kr/l för blyad bensin.

Enligt förslaget skall förändringarna i punktskatterna för el, kilometerskatten samt införande av mervärdesskatt ske den 1 mars 1990 medan bensinskatten höjs från den 1 januari 1990.

10.3.1.2 Våra överväganden

Enligt vår mening är det val av finansieringsform som socialdemokraterna och folkpartiet enats om i de överläggningar som föregått propositionen inte acceptabelt ur vare sig fördelningspolitisk eller energi- och miljöpolitisk synvinkel.

Förslaget om att momsbelägga energiområdet är en uppenbar eftergift för folkpartiet från regeringens sida. De propåer om moms på energi som tidigare framförts har avvisats av socialdemokraterna. I proposition 1983/84:28 om energibeskattningen anför föredraganden omfattande argument mot införande av moms. I propositionen understryks svårigheterna att kombinera moms med punktskatter, de minskade möjligheterna att styra energianvändningen inom industrin, problem för skatteadministrationen m.m.. Föredra-

ganden konstaterar också att "övergången till mervärdesskatt på energi skulle allvarligast drabba låginkomsttagare som företrädesvis bor i hyreshus".

I det nu föreliggande förslaget argumenteras i det närmaste på ett helt motsatt sätt och kraven på likformighet i skattesystemet har helt fått bestämma förslagets utformning. De invändningar föredraganden reste 1983 gäller uppenbarligen inte 1989. Några hänsyn till hur förslagen drabbar enskilda hushåll tas heller inte.

De beräkningar som genomfördes inför skatteutredningarna visar också att införande av moms innebär att kostnaderna övervältras från industrin till hushållen.

Enligt vår mening kan således inte förslaget om införande av energimoms accepteras. Förslaget skulle innebära att möjligheterna att uppfylla fastlagda energi- och miljöpolitiska mål kraftigt försvåras. Utrymmet för miljöavgifter och en offensiv miljöpolitik skulle minska.

Energimoms innebär även att kostnader som idag bärs av konsumenterna i utlandet vältras över på de svenska konsumenterna. Den drabbar framför allt boendet som också genom ökade andra pålagor får bära en stor del av skatteomläggningen. Ökade boendekostnader medför behov av ökade bostadssubventioner, vilket ökar transfereringarna i ekonomin.

Förslagen till omläggningen av energibeskattningen innebär även att möjligheterna för bibränslen kraftigt försämras, eftersom någon skatt idag inte utgår vid användningen av dessa bränslen. Ur dessa synpunkter tillvaratar inte förslaget de positiva möjligheter för landsbygdsutveckling, jordbruksnäring och miljöpolitik som en utveckling av dessa bränslen skulle kunna medverka till. Förslaget innebär tvärtom ett direkt hot mot den utveckling för bibränslenas del som redan kommit till stånd. Den regionalpolitiska kommittén har också föreslagit att bibränslen skall undantas från mervärdesskatt om energiområdet skulle momsbeläggas.

Förslaget om införande av moms på energi måste således avslås och punktskatterna på energi anpassas därefter. Enligt vår mening bör det istället vara så att skatte- och avgiftsuttaget på energi bygger på miljöanpassad punktbeskattning kombinerad med miljöavgifter och en koldioxidskatt som gynnar effektiviseringar och inhemsk förnybar miljövänlig energi. Belastningen på olika energislag måste därefter anpassas efter vilka möjliga alternativ som står till buds. Detta innebär att någon ökad skattebelastning på bensin inte bör ske utöver vad ett införande av en generell koldioxidskatt motiverar och att förändringarna i kilometerskatten anpassas till detta.

Vårt förslag till finansieringen av skattereformens första steg 1990 innebär att det inte finns något behov av att inordna energiområdet i mervärdesskattesystemet. Därför bör en eventuell systemförändring samordnas med kommande energi- och miljöpolitiska beslut.

Det är anmärkningsvärt att socialdemokraterna och folkpartiet valt att som del av finansieringen välja att energiområdet inordnas i mervärdesskattesystemet med hänsyn till att miljöavgiftsutredningens förslag på detta område för närvarande remissbehandlas. Utredningen är avsedd att ligga till grund för ett förslag till ny inriktning av energibeskattningen, och ett införande av moms på energi föregriper därmed ett sådant beslut. Moms på

energi är dessutom en systemförändring som bör samordnas med kommande energi- och miljöpolitiska beslut. I annat fall riskeras fastlagda energi- och miljöpolitiska mål.

Mot. 1989/90
Sk24

10.3.1.3 Våra förslag

Den förändrade energibeskattnings vi föreslår bygger på de beslut som avses fattas våren 1990 om förändringar i miljö- och energibeskattningen genom att en koldioxidskatt införs. De förslag till förändringar som här presenteras är anpassade efter detta.

10.3.2 Skatt på koldioxidutsläpp exkl bensin

Vi föreslår att nuvarande punktskatter justeras på ett sådant sätt att skattesatserna för olja, kol och naturgas motsvaras av en koldioxidskatt på 25 öre per kg koldioxid kombinerat med en halvering av nuvarande punktskatter. Detta bör vara utgångspunkt för de förändringar i energibeskattningen som måste genomföras som ett led i finansieringen av marginalskattesänkningen.

Ökning av skattebelastningen enligt vårt förslag innebär att skatten på olja ökar med 181 kr/m³, kol 391 kr/ton, naturgas 360 kr/1000 m³ och gasol 643 kr/ton i jämförelse med nuvarande punktskatter.

10.3.3 Införande av koldioxidskatt på bensin med 25 öre/kg utsläpp koldioxid

Vi föreslår att en koldioxidskatt införs med 25 öre/kg utsläpp koldioxid. Detta motsvarar en bensinskattehöjning med 58 öre/l, vilken är närmare 1 kr mindre ökning per liter än med socialdemokraternas och folkpartiets förslag.

10.3.4 Elproduktionsbeskattning

Enligt vår mening bör skatten på el tas ut i produktionsledet enligt samma principer som nu gäller för den särskilda vattenkraftsskatt som tas ut resp. 0,2 öre/kWh som tas ut på kärnkraftproducerad el. Samtidigt anser vi att skatten i användarledet bör avskaffas. Vi avser att återkomma till detta spörsmål i samband med propositionen om utformningen av skattereformens andra steg 1991.

Skatteuttaget för 1990 bör dock anpassas efter denna inriktning och en uranskatt tas ut med 4 öre/kWh på producerad el i producentledet, vilket motsvarar 1,3 öre/kWh tillfört bränsle. Elproduktion med kärnkraft motsvarar ca 65 TWh i producentledet. Antalet skattskyldiga är 4 st. Den särskilda "uranskatten" bör därför höjas med 3,8 öre/kWh.

10.3.5 Spillvärmebeskattning

Vi föreslår vidare att – i avvaktan på en helt förändrad elproduktionsbeskattning – spillvärmen vid bränslebaserad elproduktion, exkl. kärnkraft vid elproduktion med gasturbiner, beskattas. Tekniskt innebär detta att restitution för bränsleskatten endast medges för den del som avser elproduktion.

10.3.6 Elskatten

Mot. 1989/90

Sk24

Vårt förslag till energibeskattnings innebär att nuvarande punktskatter kan bibehållas. För de enskilda hushållen innebär detta en minskad belastning jämfört med propositionens förslag. Av regionalpolitiska skäl bör dock en generell sänkning medges med 2 öre/kWh i de kommuner där skattesatsen idag är 8,2 öre/kWh för hushåll resp 7 öre/kWh för industrin, vilket kompenserar de höjningar på elpriset uranskatten kan leda till. Producenter med mycket vattenkraft i systemet får här en stark konkurrensfördel och behöver inte höja priset i motsvarande mån. Detta innebär att industrin i dessa områden inte får någon ökad belastning av elkostnader.

Våra förslag innebär att belastningen på den elintensiva industrin inte ökar i nämnvärd omfattning. Det är emellertid angeläget ur effektivitetssynpunkt att dessa regler ändras. Vi återkommer med förslag om detta i andra sammanhang.

Våra förslag medför även att skattefrihet för biobränslen, vind, sol etc. medges. Detta innebär att dessa energislag får en kraftigt stärkt konkurrenskraft.

10.3.7 Kilometerskatten

För att åstadkomma balans mellan kilometerskatten och det ökade skatteuttaget på bensin föreslås att kilometerskatten höjs med 6 öre per mil för lätta personbilar. Vårt förslag om höjd oljeskatt innebär också en skattebelastning av motorbränslen med 18 öre/liter. Med hänsyn till vår betydligt lägre höjning av bensinskatten höjs således också kilometerskatten i betydligt mindre omfattning än enligt propositionens förslag.

10.3.8 Tidpunkten för energibeskattningen

Vi anser att ovan redovisade förslag till förändringar av energibeskattningen bör genomföras i ett sammanhang den 1 januari 1990.

10.4 Försäljningsskatt på motorfordon

Propositionen föreslår bl.a. att försäljningsskatt skall tas ut för lastbilar med skåpkarosseri samt för bussar, om totalvikten är högst 3 500 kg. Detta innebär en höjning av viktgränsen med 500 kg. Vi anser propositionens förslag motiverade och tillstyrker därför dessa.

11. Företagsbeskattningen

11.1 Allmän investeringsfond

Propositionen föreslår att rätten till avdrag för avsättning till allmän investeringsfond avskaffas för företag med bokslut per den 31 december 1989 eller senare. Såvida regeringen senast den 9 november 1989 beslutat om tillstånd att ianspråktaga framtida avsättningar skall sådan rätt föreligga för företag som omfattas av tillståndet.

För belopp som avsatts efter 1989 års taxering föreslås att tillägget då fonden återförs till beskattning höjs från 20 % av beloppet till 70 %. För redan gjorda avsättningar skall även i fortsättningen gälla de riktlinjer som ges i frisläppsförordningen. Frisläpp har hittills omfattat fonder avsatta i bokslut till ledning för 1989 och tidigare års taxeringar för investeringar i de regionalpolitiska stödområdena t. o. m. mars 1990 och för miljöförbättrande investeringar i hela landet t. o. m. mars 1991. Regeringen har nyligen beslutat att förlänga investeringsperioden för avsättningar med ytterligare ett år. Enligt propositionen skall emellertid detta nya frisläpp inte omfatta avsättningar i bokslut till ledning för 1990 års taxering.

Vi kan inte tillstyrka propositionens förslag i denna del. En smidigare övergång till det nya systemet bör eftersträvas. Investeringsfondernas betydelse måste också bedömas i sitt regionalpolitiska sammanhang. Vi föreslår att riksdagen gör en ändring i form av ett tillägg till den föreslagna övergångsregeln av följande lydelse.

”Äldre bestämmelser skall också tillämpas för företag som före den 1 mars 1990 ansökt om att få ta i anspråk belopp som avsatts i bokslut per den 31 december 1989 eller senare för ändamål som avses i 1 och 2 §§ förordningen (1987:941) om frisläpp av investeringsfonder.” En följdändring bör då också ske av frisläppsförordningen så att denna omfattar avsättningar vid 1990 års taxering.

11.2 Övriga förslag inom företagsbeskattningen

Propositionen föreslår vidare bl.a.:

- att rätten till lagernedskrivning begränsas för juridiska personer från 50 % till 40 %,
- att avsättningarna till resultatutjämningsfond begränsas från 20 % till 15 % av lönekostnaden,
- att bolagsskattesatsen sänks från 52 % till 40 %,
- att den särskilda avdragsrätten för avskrivning på skeppskontrakt och kontrakt på luftfartyg avskaffas,
- att rätten till primäravdrag på byggnader avskaffas.

Propositionens förslag härvidlag följer principen om sänkta skattesatser och breddade skattebaser via minskade möjligheter att skapa obeskattade reserver. Denna grundprincip för omläggningen av företagsbeskattningen står centern bakom. Vi tillstyrker propositionens förslag i denna del.

12. Särskilda åtgärder för pensionärer och studerande m.m.

Skattereformen är så konstruerad att de grupper som inte kommer att få del av marginalskattesänkningarna ändå måste vara med och stå för finansieringen. Detta blir framförallt följderna genom att regeringen och folkpartiet valt breddad och höjd moms som en av de främsta finansieringskällorna. Centern har, vilket utvecklats på annan plats i denna motion, skarpt kritise-

rat detta förhållande. Med centerens förslag till finansiering blir inflationspåverkan mindre och de automatiska transfereringsökningarna därmed inte så stora. Centerens förslag ger också ett bättre fördelningspolitiskt utfall än regeringens och folkpartiets förslag. Därmed uppkommer heller inte samma behov av generella kompletterande fördelningspolitiska åtgärder. Även vårt förslag är dock givetvis inte utan påverkan på inflationen. Med tanke på storleken på de av regeringen föreslagna särskilda åtgärderna har vi således funnit att vi i huvudsak bör godta dessa.

Regeringens förslag på dessa områden läggs fram i propositionerna 1989/90:48 (kompensation till studerande med studiemedel) och 1989/90:52 (kompensation till pensionstillskottet till folkpensionen).

Såvitt avser kompensation till studerande föreslår centern att kompensationsbeloppet skall vara 700 kr istället för det av regeringen föreslagna 600 kr. Detta beror på att vi bedömer att den KPI-effekt som skall kompenseras är större än vad regeringen har räknat med. I övrigt hänvisas till den motion som centern avlämnat till socialutskottet i anledning av nämnda proposition.

Beträffande kompensationen på pensionstillskottet till folkpensionen vill vi anföra följande. Centern ser det som en framgång att den av inkomstskatteutredningen föreslagna grundavgiften nu avvisas i propositionen.

Skattereformen bör sträva till likabehandling mellan olika samhällsgrupper. Detta gäller såväl regelmässigt som beträffande finansieringsbördan. Inkomstskatteutredningen lyckades inte med den uppgiften såvitt avser likabehandling mellan löntagarkollektivet och pensionärskollektivet. Förslaget innebär onödigt komplicerade särregler för pensionärerna.

Centern har istället fört fram ett förslag till en höjd grundpension, som skulle möjliggöra den önskade likabehandlingen regelmässigt. Förslaget medför att pensionärerna kan beskattas enligt samma regler som löntagarna. Pensionärernas marginaleffekter minskar avsevärt. En reform med höjd grundpension bör genomföras med början den 1 januari 1991.

Den önskade likabehandlingen mellan pensionärer och löntagare såvitt avser finansieringsbördan bör åstadkommas genom att basbeloppet inte uppräknas med den extraordinära prisökning som orsakas av skattereformens finansiering. Detta är således i linje med propositionens förslag.

Beträffande pensionstillskottets höjning 1990 tillstyrker vi propositionens förslag. I övrigt hänvisas till den motion som centern avlämnat till socialutskottet i anledning av nämnda proposition.

Mot. 1989/90
Sk24

13. Kommunal skatterna

Idag föreligger skillnader i kommunal utdebitering på upp till 6,55 kr per skattekrona. Spännvidden väntas 1990 öka till 6,75 kr. Tas även församlings-skatten i beaktande så blir skillnaden än större – för 1989 är den 7,55 kr.

Detta betyder för nästa år att den som har en beskattningsbar inkomst på 100 000 kronor får en statlig skattesänkning på 3 250 kr medan skillnaderna i kommunalskatt vid denna inkomst kan betyda upp till 6 750 kr. I vissa kommuner som höjer skatten mycket får låginkomsttagarna under 1990 höjd total inkomstskatt.

Det mål som skatteöverenskommelsen sökte uppnå – och som ofta framförs under parollen "hälften kvar" – d.v.s. högst 50 % marginalskatt kan inte nås i alla kommuner trots att statsskatten 1991 begränsas till högst 20 %. Syftet kan inte uppfyllas ens i genomsnittskommunen eftersom genomsnittlig kommunal utdebitering idag är 30,80 kr per skattekrona och under 1990 troligen blir ca 31,10 kr per skattekrona. Det är heller inte troligt att kommunalskatterna 1991, om åtgärder uteblir, sänks i förhållande till 1990.

Centern har återkommande argumenterat för en ökad kommunal skatteutjämning. I samband med skatteöverläggningarna förde centern fram kravet att en parlamentarisk utredning skulle tillsättas för att se över den kommunala skatteutjämningen. En sådan utredning ställdes i utsikt genom den överenskommelse som träffades. I den föreliggande propositionen nämns emellertid inte något om detta.

Centern kräver nu att denna utredning omedelbart tillsätts. Utredningen skall ha som mål att öka den kommunala skatteutjämningen. Man bör också undersöka förutsättningarna för att överföra specialdestinerade bidrag till skatteutjämningsssystemet. Utredningen skall vidare se över möjligheterna att överföra medel till kommunsektorn så att, i samband med en ökad kommunal skatteutjämning, reell innebörd kan ges åt målet om högst 50 % marginalskatt i samtliga kommuner. Detta bör ges regeringen till känna.

Skattereformen bör i övrigt ge ett balanserat utfall i förhållandet mellan stat och kommun.

14. Analys av skattereformen

Inkomstskatteutredningen, RINK, (SOU 1989:33) innehåller i bilaga IV två större fördelningspolitiska studier utifrån utredningsförslagen. Även kommittén för indirekta skatter har i sitt betänkande (SOU 1989:35) gjort vissa fördelningspolitiska beräkningar. Därutöver har, efter att merparten av skatteutredningarna avlämnat sina betänkanden, några större fördelningsstudier presenterats av organisationer fristående från utredningsarbetet.

Den uppgörelse som nu träffats, med de förändringar i förhållande till utredningsförslagen som överenskommits beträffande skattereformens inriktning, anser vi påkallar förnyade studier. De resultat som framkommit i flera av de redan gjorda studierna pekar på att stora delar av befolkningen skulle förlora på skattereformen sådan den föreslagits av skatteutredningarnas majoritet. Resultaten har vidare pekat på att det fördelningspolitiska målet om att låg- och medelinkomsttagare ej skall betala höginkomsttagarnas skattesänkningar ej uppnås. Dessa undersökningsresultat anser vi också talar för att ett omfattande analysarbete av vad den överenskomna inriktningen av skattereformen innebär fördelningspolitiskt nu bör göras. Studierna bör omfatta såväl individer, hushåll som regioner. Särskild vikt bör läggas vid de förändringar som föreslås beträffande boendet.

Regeringen bör få i uppdrag att initiera de ovan föreslagna studierna. Detta bör ges regeringen till känna.

15. Budgeteffekter

Mot. 1989/90
Sk24

Av konjunkturpolitiska skäl bör inkomstskattesänkningen 1990 totalfinansieras. Det totala skattebortfallet blir drygt 30 miljarder kr. Den del av sänkningen som endast utgör inflationsjustering behöver dock ej finansieras. Kvar att finansiera är därefter 23,4 miljarder kr. Vårt förslag om en särskild skattereduktion för låg- och medelinkomstagare tillkommer därutöver. Denna har finansierats genom den energiskattehöjning på 3 miljarder kr som beslutades genom vårens uppgörelse om den ekonomiska politiken.

Höjda reseavdrag till 13,20 kr/mil oberoende av körsträcka kostnadsberäknar vi till 0,6 miljarder kr.

Våra förslag till förändrad energibesättning inkl. ökad kilometerskatt ger sammantaget ca 11 miljarder för 1990. Därutöver tillkommer 3 miljarder från vårens energiskattehöjning.

15.1 Finansieringstabell

Inkomst av kapital samt fastighetsbeskattningen

Miljarder kr

1. Begränsning av effekten av underskottsavdrag p.g.a. marginalsattesänkning	4,1
2. Nya taxeringsvärden för småhus, schablonintäkt 1,5 %	1,3
3. Fastighetsskatt för hyreshus på 65 % och ej 55 % av taxeringsvärdet	0,7
4. Reducerade räntebidrag m.h.t. sänkt ränteavdrags-effekt	0,6
5. Minskade räntebidrag till ROT-lån	0,2
6. Skattepliktig andel på aktievinster 50 % istället för 40 %	0,8
7. Begränsning av avdragsrätten för pensionsförsäkringspremier till 75 % av premiebeloppet	0,7

Inkomst av tjänst

Miljarder kr

1. Förmån av fri bil ökar till 35 % av nybilspris	1,2
2. Skärpta regler för resor i tjänsten. Avdrag medges med 15 kr/mil	1,0
3. Slopas skattefrihet för endagstraktamenten	1,0
4. Skärpt beskattning av personalkonvertibler	0,1
5. Höjda reseavdrag	-0,6

Indirekta skatter

Miljarder kr

1. Moms på vatten, avlopp och sophämtning	1,2
2. Energiskatter (på el, koldioxid-utsläpp, uran och spillvärme)	11,0
3. Höjd bilaccis	0,1

Åtgärder för pensionärer och studenter m.m.

	Miljarder kr	Mot. 1989/90 Sk24
Höjda pensionstillskott, höjda kommunala bostadstillägg, höjt studiemedel	0,4	

15.2 Sammanställning 1990 (miljarder kr)

Bortfall av skatteintäkter

Sänkt inkomstskatt	23,4
Skattereduktion	2,4
Åtgärder för pensionärer och studerande	0,4
SUMMA	26,2

Ökade skatteintäkter

Kapital- och fastighetsbeskattning	8,4
Tjänst	2,7
Indirekta skatter	12,3
Vårens energiskattebeslut	3,0
SUMMA	26,4

Hemställan

Med hänvisning till vad i motionen anförts hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om sambanden mellan den ekonomiska politiken och skattereformens genomförande,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om inriktningen av skattereformens första steg 1990 och andra steg 1991,

3. att riksdagen beslutar om särskild skattereduktion om 500 kr för en beskattningsbar inkomst upp till 140 000 kr. i enlighet med vad som anförts i motionen,

4. att riksdagen med avslag på proposition 1989/90:50 i denna del beslutar att förmånsvärdet för bilar av 1988 års modeller och senare skall vara 35 % resp. att förmånsvärdet för bilar av 1987 års modell och äldre skall vara 29 % i enlighet med vad som anförts i motionen,

5. att riksdagen med avslag på proposition 1989/90:50 i denna del beslutar att avdrag avseende ersättning för användning av egen bil i tjänsten skall utgå med 15 kr./mil i enlighet med vad som anförts i motionen,

6. att riksdagen med avslag på proposition 1989/90:50 i denna del beslutar att energiområdet ej skall inordnas i mervärdesskattesystemet och som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om utformningen av energibeskattningen,

7. att riksdagen med avslag på proposition 1989/90:50 i denna del beslutar att skatten på olja höjs med 181 kr./m³, kol 391 kr./ton, naturgas 360 kr./1000m³ och gasol 643 kr./ton från den 1 januari 1990,

8. att riksdagen med avslag på proposition 1989/90:50 i denna del beslutar att bensinskatten höjs med 58 öre/l från den januari 1990,

9. att riksdagen med avslag på proposition 1989/90:50 i denna del beslutar att restitution ej medges för bränsleskatt vid elproduktion i enlighet med vad som anförs i motionen,

10. att riksdagen beslutar att den särskilda skatten för kärnkraftproducerad el skall utgå med 4 öre/kWh i enlighet med vad som anförs i motionen,

11. att riksdagen med avslag på proposition 1989/90:50 i denna del beslutar att skatt på elkraft skall utgå med 7 öre/kWh för industriellt bruk och med 9,2 öre/kWh för annan förbrukning med undantag för de kommuner som anges i bilaga 2 till lagen om allmän energiskatt där skatten skall utgå med 5 öre/kWh för industriell verksamhet resp. 6,2 öre/kWh för övriga fall i enlighet med vad som anges i motionen,

12. att riksdagen därest yrkande 8 vinner riksdagens bifall med avslag på proposition 1989/90:50 i denna del beslutar att avdrag avseende kostnader för resor med bil mellan bostad och arbetsplats skall utgå med 13,20 kr./mil i enlighet med vad som anförs i motionen, där-
est förslagen i proposition 1989/90:50 beträffande energimoms och bensinskatt höjning vinner riksdagens bifall beslutar att motsvarande avdrag skall utgå med 15 kr./mil i enlighet med vad som anförs i motionen,

13. att riksdagen hos regeringen begär förslag till en regionalt differentierad bensinskatt,

14. att riksdagen beslutar att avdragen för kostnader avseende resor mellan bostad och arbetsplats i övrigt skall utgå i enlighet med vad som anförs i motionen,

15. att riksdagen begär hos regeringen förslag om stöd till energisparande åtgärder i enlighet med vad som anförs i motionen,

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om att i beskattningshänseende likställa aktiefonder och enskilda småaktieägare,

17. att riksdagen med avslag på proposition 1989/90:50 i denna del beslutar att reducerad moms skall utgå på serverings- och hotelltjänster i enlighet med vad som anförs i motionen,

18. att riksdagen med avslag på proposition 1989/90:50 i denna del beslutar att kilometerskatten höjs med 6 öre/mil för lätta personbilar i enlighet med vad som anförs i motionen,

19. att riksdagen med avslag på proposition 1989/90:50 i denna del beslutar att övergångsreglerna för frisläpp av investeringsfonder utformas i enlighet med vad som anförs i motionen,

20. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om en höjd grundpension,

21. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om en utredning om kommunal skatteutjämning,

22. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om en fördelningspolitisk analys av skattereformen.

Mot. 1989/90
Sk24

Stockholm den 28 november 1989

Mot. 1989/90

Sk24

Olof Johansson (c)

Görel Thurdin (c)

Bertil Fiskesjö (c)

Gunnar Björk (c)

Pär Granstedt (c)

Agne Hansson (c)

Karin Söder (c)

Gunilla André (c)

Karin Israelsson (c)

Per-Ola Eriksson (c)

Larz Johansson (c)